

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: *Educație și competențe*

Prioritatea de investiții: 10.i

Obiective specifice: 6.4, 6.6

Titlu proiect: *“Acces la programe de educație și formare profesională pentru tinerii și adulții din județul Dolj care au părăsit timpuriu școala (I)”*

Cod SMIS 2014+: 135711

Activități de tip „A doua șansă - învățământ secundar inferior”

Modulul I: A.B.C.- ul comunicării

Expert curriculum limba română: Prof. Alina Felicia DUMITRU

Tema activității: **Secvențe de proiectare didactică**

Număr de ore: 10 ore TC

15 ore CDȘ

FRAZA. NORME DE PUNCTUAȚIE

4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard

4.3. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă

4.4. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală

REPERE TEORETICE

Fraza este un enunț complex alcătuit din două sau mai multe propoziții. Numărul de propoziții dintr-o frază este egal cu numărul de predicate.

După rolul în frază, propozițiile sunt:

- principale – care au înțeles de sine stătător și pot funcționa independent (Mama l-a salutat pe Matei.);
- secundare/subordonate – care nu au înțeles de sine stătător și al căror sens depinde sintactic de un cuvânt dintr-o altă propoziție, care pentru aceasta constituie un centru:
Mama vrea ./ să ajungă la piață./ (1PP; 2PS)

Etape în analiza unei fraze

1. Subliniază predicatele pentru a verifica dacă numărul acestora este egal cu numărul propozițiilor;

2. Încercuiește conectorii;

3. Desparte printr-o bară oblică propozițiile identificate și numerotează-le în fața barei, sus;

4. Indică felul propozițiilor și relațiile dintre ele.

► **Conjuncția este partea de vorbire neflexibilă care leagă în frază două propoziții (de același fel sau diferite) și în propoziție două părți de propoziție de același fel (subiecte, nume predicative, atribute, complemente, circumstanțiale).**

După structură, conjuncțiile sunt:

- **simple (și, iar, dar, că etc.);**
- **compușe (ca să, fiindcă etc.).**

Conjunțiile marchează relația de coordonare:

- în frază (între propoziții principale sau propoziții secundare de același fel)
- în propoziție: *Matei și Ana citesc.*

Clasificare

- conjunții coordonatoare copulative (*și, nici*);
- conjunții coordonatoare disjunctive (*sau, ori, fie, ba*);
- conjunții coordonatoare adversative (*dar, iar, însă, ci*);
- conjunții coordonatoare concluzive (*deci, așadar, vasăzică, carevasăzică*).

! Unele conjunții nu sunt coordonatoare și au rolul de a lega propoziții care nu sunt de același fel:

ca, să, dacă, deși, fiindcă, încât etc.

► **În schema frazei, relația de coordonare este reprezentată printr-o linie orizontală.**

Coordonarea se realizează prin:

- juxtapunere (simpla alăturare a unor propoziții aflate în relație de coordonare; este marcată grafic prin virgulă/punct și virgulă);
- joncțiune (marcarea relației sintactice dintre propoziții prin conectori)
- relația de coordonare poate fi dublu marcată, în scris: *Am avut bilet, dar l-am pierdut.*

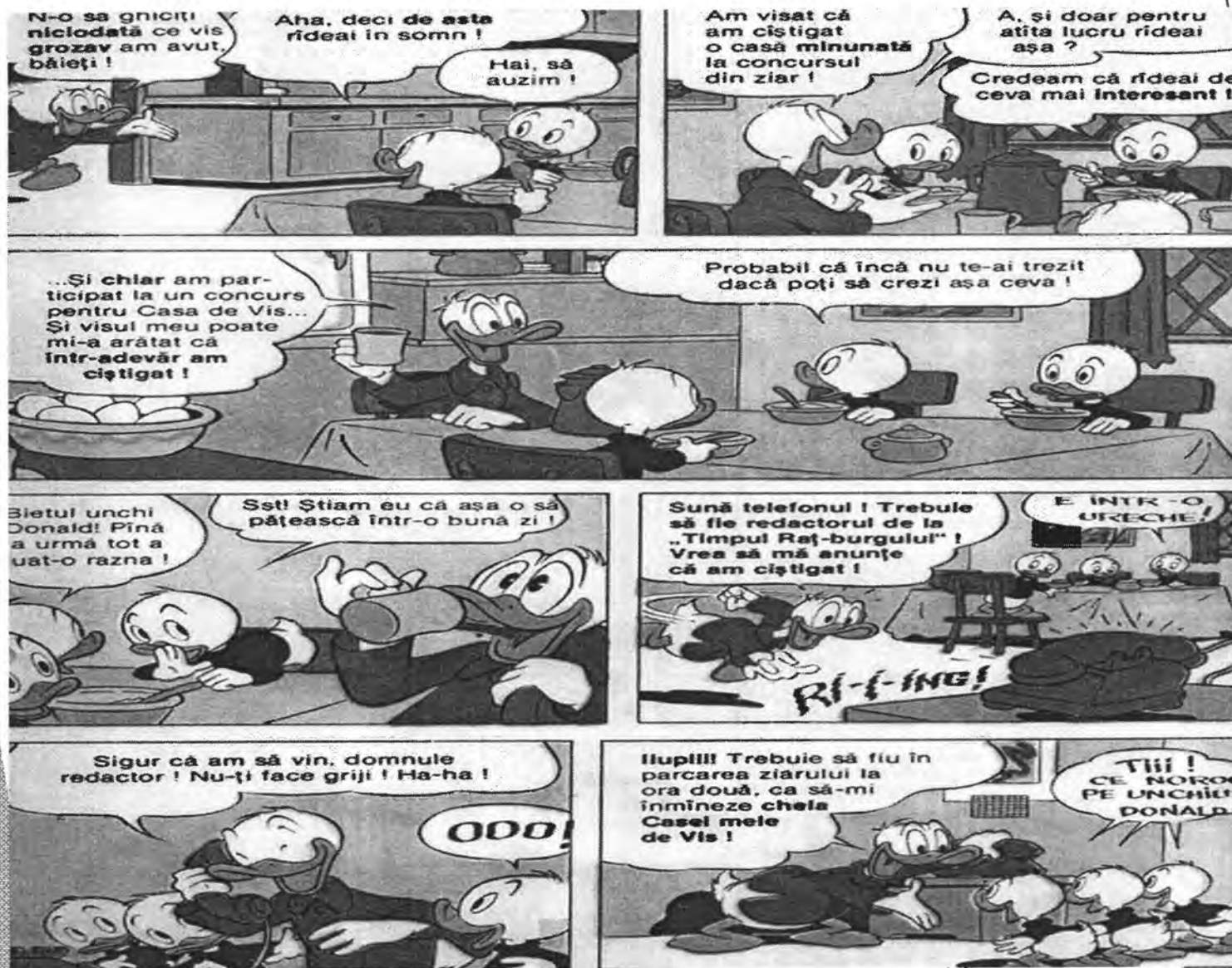
Norme de punctuație

- ▶ În frază, punctul și virgula separă propoziții independente sintactic, dar care au o legătură de sens.
- ▶ În vorbire, punctul și virgula marchează o pauză mai lungă decât virgula.
- ▶ Autorul enunțului are libertatea de a opta pentru folosirea semnului punct și virgulă sau al virgulei.
- ▶ Înaintea conjuncțiilor adversative se pune întotdeauna virgula;
- ▶ Conjuncția însă nu se izolează prin virgule când se află în mijlocul propoziției;
- ▶ Conjuncția deci nu se desparte prin virgulă în interiorul propoziției;
- ▶ Conjuncția așadar se desparte prin virgulă și în interiorul propoziției;

Grupa 1

1. Transcrie conjuncțiile din fiecare bulă, precizându-le felul.

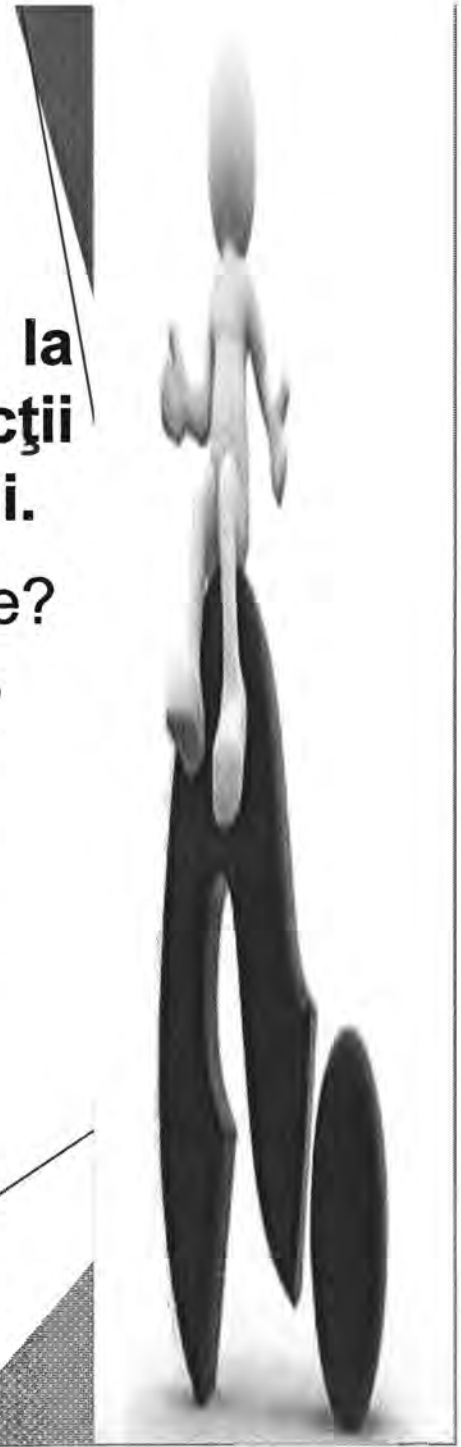
2. Transcrie o bulă în care există o propoziție principală și o propoziție secundară ●

Grupa2

Formulează răspunsuri originale la următoarele întrebări, folosind conjuncții simple sau compuse, pe care le vei încercui.

- ▶ Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista telefoane?
- ▶ Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista soarele?
- ▶ Ce s-ar întâmpla dacă ai fi directorul școlii tale?
- ▶ Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista cărți?

Grupa 3

Delimitează propozițiile din următoarele fraze, precizând dacă sunt principale sau secundare.

Deși a învățat poezia, tot nu a reușit să o recite la spectacol.

- ▶ Deoarece nu și-a învățat replicile, nu a mai fost păstrat în piesa de teatru și s-a enervat.
- ▶ Are interesul să învețe, deci va participa la pregătirea suplimentară pentru examen.
- ▶ A aflat că, dacă nu își face tema, va primi notă mică.
- ▶ Invitațiile pe care le are de confecționat când va pregăti petrecerea lui Matei vor fi numeroase.
- ▶ Oriunde mă va chema prietena mea, mă voi duce.
- ▶ Anul când am fost prima dată cu cortul nu-l voi uita niciodată.

Grupa 4

În fraza ***Caii se ridicară în două picioare, se închinară unul în fața celuilalt și începură să necheze prelung și duios, atât de duios, încât copilului i se umplură ochii de lacrimi.*** există:

- a. două propoziții principale și trei propoziții secundare;
- b. patru propoziții principale și o propoziție secundară;
- c. trei propoziții principale și două propoziții secundare.

În fraza: **“Domnul nostru...ne-a învățat multe de care aminte nu ne mai aducem dar care au rămas în fundul sufletului ca semințe ce au înflorit bogat”** (M. Sadoveanu) există:

- a. o propoziție principală și trei propoziții secundare;
- b. două propoziții principale și două propoziții secundare;
- c. patru propoziții secundare;

În fraza: **“Pe cea mai delicioasă fată îți dau voie s-o iubești, s-o slăvești, dar dacă vrei să-ți rămână în amintire neștersă, fugi de ea”** sunt:

- a. trei subordonate;
- b. cinci subordonate;
- c. patru subordonate;

În fraza: **Unde-i deșteptăciune este și multă prostie.** conjuncția coordonatoare marchează .:

- a. un raport de coordonare în propoziție;
- b. un raport de coordonare în frază;
- c. nu marchează un raport de coordonare.

Grupa 5

Precizează felul părților de propoziție/propozițiilor pe care le leagă conjuncțiile coordonatoare de mai jos.

- ▶ Mănânci mere sau căpșuni?
- ▶ Mihai este tăcut, dar atent la detalii.
- ▶ Nici nu învață lecția, nici nu lucrează tema.
- ▶ Nici alcoolul, nici cafeaua nu sunt indicate cardiacilor.
- ▶ Vii cu autobuzul ori cu tramvaiul?
- ▶ Ai învățat mult, deci vei primi o notă bună la test.
- ▶ Matei este inteligent și sensibil.
- ▶ Maria și Ioana sunt colege de clasă.
- ▶ Noi sau voi vom monta cortul.
- ▶ Mircea vorbește tare și vulgar.
- ▶ La concursul de creație, primul și al doilea vor primi și cărți.
- ▶ Mihai a intrat în clasă la timp, dar Maria a întârziat.

Grupa 6

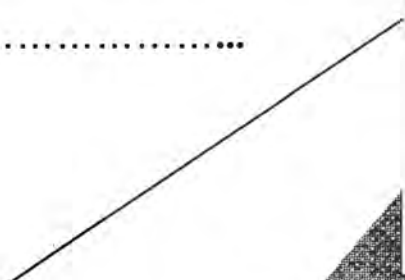
Notează cu **Adevărat (A)** sau **Fals (F)** următoarele afirmații. Scrie varianta corectă în cazul celor false:

- ▶ În fraza ***Alergi zilnic ca să slăbești și ca să te simți bine.*** există două propoziții subordonate aflate în relație de coordonare.
A F
- .....

- ▶ În fraza ***El a spart geamul clasei, deci va primi o sancțiune disciplinară.*** există două propoziții principale.
A F
- .....

- ▶ În fraza ***Darius a învățat pentru test, dar nu a obținut nota pe care și-a dorit-o.*** există două propoziții principale aflate în relație de coordonare dublu marcată.
A F
- .....

- ▶ În fraza ***Cum mă vede supărată, mama mă încurajează.*** propoziția regentă este „mama mă încurajează”
A F
- .....

Grupa 7

Realizează schema frazelor următoare, precizând felul propozițiilor între care se stabilește un raport de coordonare.

- ▶ Tata i-a pus în față o hartă și i-a aratat cel mai scurt drum prin munții Alpi, spre Veneția.
(Jostein Gaarder)
- ▶ Ești un copil, nu te supăra, domnule Gheorghidiu.. (Camil Petrescu)
- ▶ Am visat lucruri exagerate și cu atât mai puțin nu eram în stare să le obțin. (O. Paler)
- ▶ În câteva minute auziră tropăitul lăbuțelor și o mulțime de șoricei cenușii veniră în grabă spre ea.
(L. Frank Baum)
- ▶ Dar pe loc nu simțise nimic și văzuse tarziu un grup de trei pistolari... (M. Preda)
- ▶ Lumea toată se-ntristase; păsări în pădurea mută își uitaseră ciripitul; murmurul izvoarelor, cântecul fecioarelor, râsetul copiilor se topiră-n jale mare.

(după Povestea mărișorului)
- ▶ Faptul că mă aflu încă aici și că pot să vorbesc cu voi se datorează numai minunatei mele bunici.
(Roald Dahl)
- ▶ N-a picat, a putut zbura până în lăstar; dar acolo, de mișcarea aripilor, osul- la început numai plesnit – s-a crăpat de tot, și puiul a căzut cu o aripă moartă.

(I. Al. Brătescu-Voinești)

Grupa 8

- ▶ Corectează greșelile de punctuație din următoarele enunțuri.
  - a. Așadar îi vom anunța părinții.
  - b. Sunt sigură că ori părinții ori bunicii îmi vor cumpăra bicicleta dorită.
  - c. Nu Andrei ci Mihai a țipat în timpul spectacolului.
  - d. Vom merge la plimbare în fiecare seară fiindcă dorim să ne relaxăm.
  - e. Ghiociei au răsărit devreme anul acesta; Se întrevede o primăvară timpurie.

Secvențe de proiectare didactică

ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII

- **Verbul.** Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: **infinitivul, gerunziul, participiul, supinul.**

Competențe specifice

4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe

4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard

4.4. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală

Reactualizarea cunoștințelor

POVESTEA VERBULUI

UN NARATOR - MAI VISĂTOR
SCRIIND DE ZOR PE UN VAPOR
A ZĂRIT UN PESCĂRUȘ
ȘI-A CĂZUT ÎN APĂ ...ȚUȘ!

NEGLIJENT CA DE-OBICEI,
A DAT DRUMUL LA CONDEI,
IAR FRUMOASA POVESTIRE
A SUFERIT O ... CLĂTIRE.

**DRAGI ELEVI, VĂ ROG ACUM
AJUTAȚI-MĂ! ȘTIȚI CUM:
APA A ȘTERS DIN CUVINTE
SCRIEȚI CUM VĂ VINE-N MINTE
SĂ PUTEM REALIZA
POVESTEA CU MORFOLOGIA.**

A fost odată ca niciodată un regat fantastic. El se numea Regatul Morfologiei și era plin de părți de..... Peste toate, rege era ....., considerat și.....comunicării.

Tatăl Verb avea doi fii: Verbul .....și Verbul..... Verbul Nepredicativ avea și el doi fii: Verbul ..... și Verbul..... Verbul.....era foarte săritor și ajuta restul familiei să se îmbrace în forme diferite pentru modurile și timpurile compuse.

Toate verbele iubeau moda și de aceea, în funcție de contextul în care apăreau, luau fie forme verbale ... , fie .....

Cel mai iubit dintre toate modurile era .....pentru că spunea mereu adevărul, exprimând o acțiune sigură, reală. El era și cel mai bogat în ....., astfel: ....., ..., ..., ..., ..., ...

Cel mai ferm dintre moduri era....., deoarece transmitea o poruncă sau un îndemn, dar era mai sărac, deoarece avea doar două forme, pentru persoana...., ...și .....

Cel mai pretențios dintre moduri era ....., pentru că punea mereu condiții înainte de a îndeplini o acțiune, iar ..... avea un tic verbal, repetând mereu conjuncția „să”

Formele verbale nepersonale erau tot în număr de patru: ....., ..., ..., ... iar acestea nu îndeplineau funcția sintactică de .....

Și-am încălecat pe-o roată și v-am spus povestea toată! Și-am încălecat pe-un lemn, la studiu eu vă îndemn!

REPERE TERORETICE

Formele verbale nepersonale (sau nonfinite) nu au categoria modului, dispărând astfel notiunea de moduri nepersonale din gramaticile tradiționale.

Infinitivul arată numele acțiunii, fiind forma din dicționare a verbului. Are:

- **formă scurtă** (a pleca) / **formă lungă** (+sufixul -re, ce apare în formele inverse ale cond.-opt., în construcții vechi sau blesteme: închinare-aș);

! Infinitivul lung din formele inverse ale condiționalului-optativ nu trebuie confundat substantivele obținute din verbe prin derivare cu sufixul „-re” (pricepere, vedere), care primesc articol și sunt determinate de adjective.

- **formă afirmativă** (a pleca) / **negativă** (a nu pleca);

După forma de infinitiv, există cinci conjugări ale verbelor: **I (-a), a II-a (-ea), a III-a (-e), a IV-a (-i), a V-a (-î).**

Infinitivul are categoria timpului, existând timpul perfect, care arată un trecut (prepoziția a +vb. **auxiliar a fi+ participiul vb. de conjugat: a fi terminat).**

Verbele la infinitiv pot avea următoarele funcții sintactice:

- o subiect: A citi este pasiunea mea.
- o nume predicativ: Visul lui este de a obține nota 10 la examen.
- o complement direct: Pot dansa ore-n șir.
- o complement prepozițional: Mihai se gândește la a urma un curs de tehnician dentar.
- o circumstanțial de mod: Elevul a ieșit din clasă fără a spune un cuvânt.
- o circumstanțial de timp: A ajuns pe plajă până a nu răsări soarele.
- o atribut verbal: M-a deranjat propunerea de a anula banchetul.

Participiul este forma verbală nepersonală care ajută la formarea unor moduri și timpuri. Sufixele de participiu se realizează în funcție de conjugarea verbului, fiind alcătuite din -s și -t atașate la radical sau adăugându-se la acestea sunetele de la sufixul de perfect simplu.

Când este folosit singur, participiul devine adjectiv. Adjectivul participial se deosebește de adjectivul propriu-zis prin faptul că permite intercalarea semiadverbului mai între prefixul de formă negativă și radical (nemaivăzut).

Adjectivele participiale nu trebuie confundate cu adjectivele propriu-zise derivate cu sufixul -at: tigrat, sprâncenat etc. În cazul adjectivelor propriu-zise, nu există verbe de la care acestea ar putea fi obținute.

- ▶ **Gerunziul** este forma verbală nepersonală care arată o acțiune în desfășurare, simultană cu o altă acțiune.

Sufixele de gerunziu sunt – ând și –ind (plângând, citind). Gerunziul are două forme: afirmativă (ascultând) / negativă (neascultând).

Când se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat, gerunziul devine adjectiv (construcția numindu-se gerunziu acordat).

Verbele la gerunziu au funcție sintactică de: complement direct (Aud ciocănind.); circumstanțial de mod (Mergea șchiopătând.); circumstanțial de timp (Ajungând acasă, mama a pregătit cina.); atribut verbal (Pletele fluturând ale copilei mă fascinau.).

- ▶ **Supinul** este forma verbală nepersonală care denumește acțiunea și este alcătuit din prepoziții (de, la, după, pentru) + participiul verbului de conjugat. Forma negativă a supinului se obține cu ajutorul prefixului ne-, adăugat participiului din componența sa.

Verbele la supin pot avea funcție sintactică de: subiect (E important de știut.); nume predicativ (Poezia este de memorat.); atribut verbal (Fierul de călcat s-a stricat.); complement direct (Am de măturat casa.); complement prepositional (Mă apuc de învățat.).

Subliniază verbele la infinitiv și precizează conjugarea acestora.

- ▶ Copilul are dreptul de a primi o educație care să îi permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității sale.
- ▶ Copilul are dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate pe care o poate atinge și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare necesare pentru asigurarea realizării efective a acestui drept.
- ▶ Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește.
- ▶ Copilul are dreptul de a depune singur plângeri referitoare la încălcarea drepturilor sale fundamentale.

(Drepturile copilului- fragment,

www.wikipedia.org)

Realizează corespondența între cele două coloane pentru a stabili funcția sintactică a verbelor la infinitiv.

A citi este pasiunea mea.

complement direct

Visul lui este de a ajuta copiii orfani.

circumstanțial de mod

Pot dansa ore întregi.

subiect simplu

Maria se gândește la a participa la acțiuni de voluntariat.

atribut verbal

Elevul a intrat în clasă fără a saluta profesorul.

nume predicativ

A plecat la pescuit până a nu răsări soarele.

complement

prepozițional
circumstanțial de timp

La concert, am avut ocazia de a primi un autograf de la Smiley.

Subliniază formele verbale nepersonale de gerunziu și de supin, indicând funcția lor sintactică.

- a. Ajungând la bunici, a cules cireșe.
- b. Este greu de găsit destinația de vacanță perfectă.
- c. Am terminat de scris tema la română.
- d. Păsările ciripind îi încântă pe excursioniști.
- e. Explicându-le lecția, copiii au înțeles.
- f. Sfaturile părinților sunt de urmat.
- g. Bunicul s-a apropiat de mine șchiopătând.
- h. Uitându-și telefonul la școală, Matei a fost muștrat.
- i. Stând în casă din cauza pandemiei, m-am săturat de uitat la televizor și de citit.
- j. Matei s-a rănit la picior căzând de pe bicicletă.
- k. Privesc mișcându-se norii pe cer.
- l. Măinile tremurând ale bunicii mă mângâie cu drag.
- m. Avem de discutat planul de recapitulare pentru teză.
- n. Se pregătește de gătit.
- o. Mașina de spălat s-a stricat.
- p. Nu găsesc soluția de șters geamurile.
- q. Mașina de reparat am dus-o la service.
- r. Fiind silitor, băiatul a luat notă mare la test.
- s. Parcând mașina, a lovit bordura.
- t. Pletele fluturând ale fetei erau castanii.
- u. Dansează jonglând cu mingi colorate.
- v. Nu știu ce avem de desenat pentru ora de educație plastică.
- w. M-am apucat de colecționat agende.
- x. Este ușor de zis, dar e greu de făcut.

- **Subliniază cu o linie formele de participiu în care acestea își păstrează valoarea de verb și cu două linii pe cele în care au valoare de adjectiv participial, precizându-le funcția sintactică.**

- a. Deodată au plecat de sub copaci.

Duceau cu ei o chitară
cu o umbră grea, triunghiulară,
smulsă din seară, ruptă din seară.(...)

(Nichita Sorescu, *Muzica*)

- b. Caut, nu știu ce caut. Caut
un cer trecut, ajunul apus. Cât de-apecată
e fruntea menită-nălțărilor altădată!

Caut, nu știu ce caut. Caut
aurore ce-au fost, tâșnitoare, aprinse
fântâni - azi cu ape legate și-nvinse. (...)

(Lucian Blaga, *Lumina de ieri*)

- **Construiește enunțuri în care verbele date, la participiu, să intre în structura unor forme verbale compuse indicate între paranteze:**

- a. a putea (indicativ, perfect compus, persoana a II-a , nr. sg.);
b. a câștiga (conjunctiv, perfect, persoana I, nr. pl.);
c. a ierta (condițional-optativ, perfect, persoana a III-a, nr. sg.).

Secvențe de proiectare didactică

POSSIBILITĂȚI COMBINATORII ALE VERBULUI - METODA CADRANELOR

Competențe specifice

4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe

4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard

REPERE TEORETICE

- ▶ În enunț, verbele care au categoria gramaticală a modului (predicative/copulative) ocupă doar poziția de centru, îndeplinind funcție sintactică de predicat verbal /nominal.
- ▶ În calitate de centru, se pot combina cu : subiectul (relație de interdependență cu predicatul); numele predicativ (relație ternară cu verbul copulative și subiectul, cărora li se subordonează); complementul (direct, indirect, prepozițional); circumstanțialul (de loc, de timp, de mod).
- ▶ În calitate de centru, verbele la forme nepersonale se pot combina cu: subiect; nume predicativ; complement direct;; complement indirect complement prepozițional; circumstanțial de timp; circumstanțial de loc; circumstanțial de mod.
- ▶ În calitate de adjuncți, verbele la forme nepersonale (infinitiv, gerunziu, supin) intră într-un grup verbal (pot avea funcții sintactice de subiect, nume predicativ, complement direct, complement prepozițional, circumstanțial de timp, circumstanțial de mod) sau într-un grup nominal (pot avea funcție sintactică de atribut verbal).

Repere teoretice - Circumstanțialul de cauză. Circumstanțialul de scop

- ▶ **Circumstanțialul de cauză** este un subordonat facultativ al unui verb și arată cauza unei acțiuni sau a apariției unei însușiri. Răspunde la întrebările: din ce cauză?, din ce pricină?
- ▶ **Circumstanțialul de scop** este un subordonat facultativ al unui verb, arătând scopul pentru care se realizează o acțiune. Răspunde la întrebările: în ce scop?, cu ce scop?
- ▶ Circumstanțialul de cauză se poate exprima prin: substantiv sau substitut al acestuia, precedat de prepoziție (de, din, pentru, după), adjectiv precedat de prepoziție, verb la gerunziu.
- ▶ Circumstanțialul de scop se poate exprima prin: substantiv sau substitut al acestuia, precedat de prepoziție, infinitiv cu prepoziție și supin;
- ▶ !!! Verbele copulative la gerunziu împreună cu numele predicativ pot alcătui un circumstanțial de cauză: *Fiind răcit, n-a venit la petrecere.* (adj. răcit din acest circumstanțial de cauză este nume predicativ pe lângă verbul copulativ la gerunziu)
- ▶ ! Așezat în fața cuvântului de care depinde, circumstanțialul de cauză (exprimat prin adjectiv precedat de prepoziție/verb la gerunziu) este urmat obligatoriu de virgulă.
- ▶ ! Așezat la începutul enunțului și exprimat prin verb la gerunziu, circumstanțialul de cauză se desparte obligatoriu prin virgulă, împreună cu toate determinatele sale. Când este așezat înaintea cuvântului determinat, se desparte prin virgulă de restul propoziției.

Încercuiește verbele care sunt centru de grup în propozițiile date, precizându-le funcția sintactică.

- a. Mihai face curat în cameră.
- b. Tata a reparat bicicleta.
- c. Profesorul i-a dat elevului o notă mare.
- d. Matei și Ionuț sunt buni prieteni.
- e. Mă tem de șerpi.
- f. Maria și Ioana învață cu plăcere o nouă coregrafie.
- g. Mama a terminat de spălat geamurile și se apucă de dat cu aspiratorul.
- h. Ana poate câștiga concursul de creație literară.

Subliniază adjuncții din enunțurile de mai jos, menționând forma verbală nepersonală la care se află și funcția lor sintactică.

- a. A iubi înseamnă a dăru.
- b. Matei se gândește la a recapitula materia până a nu începe școala.
- c. Visul lui Matei de a juca la Barcelona este de aplaudat.
- d. Este recomandat de citit prospectul medicamentului.
- e. Bunicul are de săpat grădina, dar a amânat, deoarece merge schiopătând din cauza unei luxații.
- f. Intrând în bucătărie, am observat ieșind fum de la aparatul de făcut wafe.

Subliniază predicătele nominale din enunțurile de mai jos, menționând felul numelor predicative după numărul de termeni.

- a. Maria este blondă, înaltă, indulgentă și generoasă.
- b. Cerul pare înnorat.
- c. Andrei a ieșit coregraf.
- d. El a rămas același.
- e. A citi înseamnă a ști mai mult.
- f. Dorința Ioanei de a participa la olimpiadă a fost foarte puternică.

Încercuiește verbele la forme nepersonale care sunt centru de grup, menționând funcția sintactică pe care o au cuvintele subordonate acestora.

- a. Înainte de a merge la școală, termin de făcut ghiozdanul.
- b. A plecat supărat fără a saluta pe cineva.
- c. Superstițios, Matei obișnuiește a spune o rugăciune înainte de a da un test.
- d. Fiind de exersat, coregrafia a devenit o provocare zilnică până la concurs.
- e. A le oferi copiilor înțelegere este o datorie morală.

1. Precizează părțile de vorbire prin care se exprimă circumstanțialul de cauză în exemplele date.

- a. Ajungând mai târziu, am ratat începutul filmului.
- b. Am ratat nota maximă din neatenție.
- c. Doamna dirigintă ne-a sancționat pentru voi.
- d. Plângea de nervoasă.
- e. Mergând fără centură de siguranță, tata a primit amendă.
- f. Pentru ea, n-am fost inclusă în trupa de teatru a școlii.
- g. I-am așteptat pe Matei și Andrei în stația de autobuz și pentru cei doi am întârziat la școală.

1. Analizează circumstanțialele de scop din exemplele următoare, după modelul dat.

spre a savura = circumstanțial de scop, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, infinitiv, precedat de prepoziția simplă "spre"

- a. Am mers la un restaurant cu specific chinezesc spre a savura delicatese culinare.
- b. Profesorul ne-a trimis la strâns materiale reciclabile.
- c. Bunicul a folosit o funie groasă pentru a prioni calul.
- d. Am lucrat multe teste pentru a participa la concurs.
- e. Pentru a elimina căpușele, tata a stropit gazonul cu o substanță specială.

Bifează caseta A, dacă afirmația este adevărată, sau caseta F, dacă afirmația este falsă.

A F

În enunțul *Am plecat la mare pentru a mă relaxa.* există un circumstanțial de scop.

În enunțul *Am plecat la cules mure.* există un circumstanțial de cauză.

În enunțul *Copiii merg la teatru pentru a viziona comedia O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale.* există un un circumstanțial de scop și un circumstanțial de loc.

În enunțul *A primit obsevă pentru a-și corecta greșelile de exprimare.* există un circumstanțial de scop.

Caută pe internet cele mai cunoscute melodii ale artistului tău preferat.

Realizează apoi Top 5, raportându-te la frecvența circumstanțialelor de cauză/de scop.

Secvențe de proiectare didactică
Posibilități combinatorii ale substantivului
METODA ACTIV-PARTICIPATIVĂ - JOCUL DIDACTIC

Competențe specifice

4.1. Folosirea
achizițiilor privind
structuri
morfosintactice
complexe ale limbii
române literare,
pentru înțelegere
corectă și exprimare

4.2. Aplicarea
achizițiilor lingvistice
pentru înțelegerea și
producerea unor
texte diverseuanțată
a intențiilor
comunicative

4.3. Analizarea
elementelor de
dinamică a limbii,
prin utilizarea
achizițiilor de sintaxă,
morfologie, fonetică,
lexic și semantică
prin raportare la
limbile moderne

Repere teoretice

Reține! 💡

Substantivul adjunct al unui verb centru cu funcție de predicat are două funcții sintactice speciale:

- subiect (aflat în relație de interdependență cu predicatul verbal I sau nominal);
- nume predicativ.

► Subiectul (întrebarea Cine?/Ce?) poate fi:

exprimat	simplu (alcătuit dintr-un singur termen): Ana citește.
	multiplu (alcătuit din doi sau mai mulți termeni): Ana și Irina citesc.
neexprimat	subînțeles (exprimat anterior în enunț, indicând persoana a III-a singular/plural)
	inclus (dedus din desinența verbului la persoana I și a II-a singular/plural)

Pe lângă substantiv sau locuțiune substantivală în cazul N subiectul se mai exprimă prin:

- pronume în N.: Care pleacă va fi absent.

- numeral cu valoare pronominală: Cinci dansează. A saptea s-a trezit.

- formă verbală nepersonală (infinitiv, gerunziu, supin): A greși e omeneste. Se aude tunând.

► Numele predicativ (relație ternară atât cu subiectul, cât și cu verbul copula tiv din enunț). El poate sta în cazul:

• **nominativ** : Domnul Georgescu este pianist.

• **acuzativ** (cu prepoziție sau locuțiune prepozițională): Tortul este de ciocolată.

• **genitiv** (cu prepoziție sau locuțiune prepozițională): Ei sunt contra abandonului școlar.

Reține! 💡

În calitate de adjunct al unui alt substantiv determinat, substantivul poate fi atribut. Atributul substantival poate fi:

atribut substantival genitival (Al/ a/ai/ale cui?)	Părinții <u>fetei</u> lucrează împreună.
atribut substantival prepozițional: • în A (cu prepoziție/locuțiune prepozițională) • în G (cu prepoziție/locuțiune prepozițională) • în D (cu prepoziție)	Dragostea <u>față de părinți</u> este necondiționată. Pomul <u>din fața casei</u> a fost plantat de străbunicul său. Fericirea <u>datorită notei de la examen</u> este de nedescris.
atribut substantival în N	Orașul Timișoara este Capitală Culturală Europeană 2021.
atribut substantival în D fără prepoziție	Oferirea de recompense <u>bănești olimpiciilor</u> este bine venită. Mihai este văr <u>mamei mele</u> .

Reține! 	
Ca adjunct al unui verb centru/adjectiv , substantivul poate avea următoarele funcții sintactice:	
complement direct (în Ac. cu/fără prepoziție)	Am citit <u>romanul</u> indicat de doamna profesoară. L-am felicitat <u>pe Alin</u> pentru rezultat.
complement indirect în cazul D	I-am dăruit <u>copilului</u> nevoiaș toate jucăriile mele.
complement prepozițional: • în Ac (cu prepoziție / locuțiune prepozițională) • în G (cu prepoziție)	Mă gândesc la admiterea la liceu. Am luptat <u>contra</u> închiderii bibliotecii.
complement circumstanțial de loc : • în Ac. (cu prepoziție) • în G 9 CU 0	Am găsit cartea pe care mi-ai împrumutat-o <u>pe raftul</u> de sus.
complement circumstanțial de timp: • în Ac. (cu/fără prepoziție sau locuțiune prepozițională) • în G (cu prepoziție / locuțiune prepozițională)	Am stat la munte două <u>săptămâni</u> . Au sosit la petrecere după <u>părinții</u> noștri. Am intrat în clasă <u>înaintea</u> profesorului.
complement circumstanțial de mod: • în Ac (cu prepoziție)	Vorbește <u>fără</u> ocolisuri.
complement circumstanțial de cauză: • în Ac cu prepoziție	E negru <u>de</u> supărare.
complement circumstanțial de scop: • în Ac cu prepoziție	Se pregătește <u>pentru</u> examen.

Reține!

Substantivul poate juca rol de centru al unui atribut de diferite tipuri: adjectival, substantival, pronominal, verbal, adverbial.

Metoda careului - ca

Dovedește-ți abilitățile de bun detectiv. Descoperă, în căreul de mai jos, 3 substantive ce descriu jocuri ale copilăriei.

Q	M	U	D	U	R	I	E	S	K	X
S	E	Q	A	P	M	L	N	H	I	U
M	L	A	Ș	O	T	R	O	N	U	L
V	C	S	T	A	D	F	V	S	N	U
I	U	T	F	Z	N	N	J	M	G	I
S	L	E	B	V	A	L	X	O	C	W
A	N	C	A	S	T	E	L	U	L	D
R	W	I	A	L	X	C	V	B	O	H
E	M	E	M	O	T	R	E	Z	C	Q

- ▶ Clasa se va împărți în trei echipe.
- ▶ Elevilor li se explică regulile jocurilor, adaptate situației de învățare:
- ▶ Prima grupă va juca șotronul, fiecare cifră din șotron reprezentând un exercițiu. Se va numi un raportor care va prezenta rezolvările în fața clasei.
- ▶ A doua grupă va juca castelul/ 9 pietre. Fiecare piatră conține o cifră și un exercițiu. Sarcinile de lucru vor fi rezolvate respectând aceleași reguli ca echipa anterioară.
- ▶ A treia grupă va juca melcul. Ca și în cazul celorlalte jocuri, cifrele din desenul cu melcul reprezintă numărul unor exerciții. Sarcinile de lucru vor fi rezolvate respectând aceleași reguli ca echipele anterioare.
- ▶ Dacă un exercițiu este rezolvat incorect, elevii din celelalte grupe pot răspunde, punctajul fiind trecut echipei din care fac parte.
- ▶ La finalul jocurilor se compară punctajul celor trei grupe. Grupa câștigătoare poate alege un joc pentru toată clasa, pe care îl vor juca în pauza mare. Dacă există egalitate, vor avea o întrebare de baraj.

► Șotronul - Grupa I

1. Subliniază cu o linie subiectele simple și cu două linii subiectele multiple; scrie în dreptul fiecăruia cazul și felul substantivului.

- *Mihai și Tudor sunt colegi de la grădiniță.*
- *Victor a inițiat formarea acestui grup pentru ca să fie mai simplă comunicarea dintre colegi.*
- *Mătușa mea din partea mamei, vărul meu primar, rudele de la Constanța au primit cu bucurie invitația la botezul noului membru al familiei*

2. Scrie funcția sintactică a substantivului *prietenie* în enunțurile de mai jos. Adaugă, apoi, și cazul:

- *Prietenia este un lucru minunat.*
- *Aceasta este prietenie adevărată.*
- *El este împotriva prieteniei interesate.*
- *Discuția a fost cu privire la prietenie.*

3. Notează partea de vorbire prin care se exprimă subiectele din enunțurile:

- *Oricine vine va fi bine primit.*
- *A zecea s -a înscris la Drept.*
- *Nimeni nu l -a certat.*
- *Este plăcut să citești în timpul liber.*
- *Dumneaei este profesoara de muzică.*
- *Fiecare are un talent.*

4. Formulează enunțuri în care subiectul să fie exprimat prin: substantiv propriu compus, numeral cardinal cu valoare pronominală, pronume demonstrativ de diferențiere, pronume posesiv.

5. Subliniază atributele exprimate prin substantiv și pune într -un dreptunghi termenii pe care aceștia îi determină:

*Și Irinuca avea o cocioabă veche de bărne, cu ferestrele cât palma, acoperită cu scânduri(...)
Cocioaba de pe malul stâng al Bistriței, bărbatul, fata și boii din pădure, un țap și două capre slabe și răioase ce dormeau pururea în tindă, era toată averea Irinicăi.
(Ion Creangă- Amintiri din copilărie.)*

6. Identifică substantivele din textul dat și completează tabelul de mai jos cu informațiile cerute:

*Ieșind din școală, Trică a luat-o, ca de obicei, drept spre pod, unde muma-sa aduna creșterii și își vindea mărfurile. Cât s-a bătut cu Costiși cât a stat în genunchi, o singură lacrimă nu i se ivise în ochi, abia acum, după ce se văzu singur, începu să șteargă din când în când câte o lacrimă. Ah! cum ar fi voit să-l poată mușca pe Costi, încât urma dinților săi rămâie toată viața!
(Ioan Slavici- Mara)*

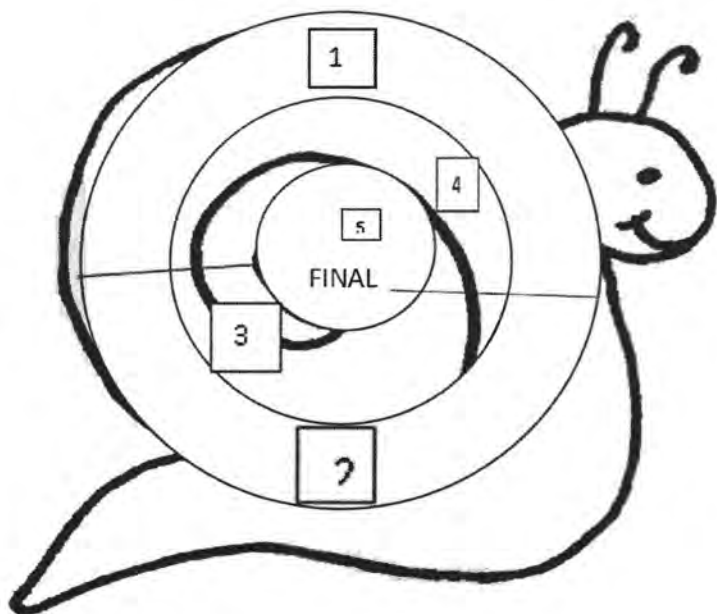
7.. Varianta cu forme corecte de genitiv-dativ este:

- a. *lui octombrie, lui frate-miu, maică-mii;*
- b. *lui Radu, lui Jeni, lui Marian, lui Alina;*
- c. *Fabianei, Mariei, bunicii, casei.*

8. Plasează în contexte potrivite forma de genitiv a substantivelor: *suliță, armură, câmpie, stafie, ceară, cerere, frunte, salamandă.*

Felicitări! Ai ajuns la finalul jocului.

Melcul Grupa II

Felicitări! Ai ajuns la finalul jocului.

1. Subliniază cu o linie atributele de orice fel pe care le vei identifica în enunțurile următoare, apoi pune într-un dreptunghi substantivele cu rol de centru pe care le determină aceste atribute:

- Proiectul elevilor a fost apreciat.
- Ana are o voce încântătoare.
- Talentul lor este incontestabil.
- Cabana de la munte i-a aparținut unchiului.
- Piesa de ieri a fost foarte reușită.
- Încercarea de a minți nu i-a ieșit.

2. Scrie în casete funcția sintactică și cazul fiecărui substantiv subliniat:

- Cadoul acesta este pentru sora ta.
- Cristina, fii atentă!
- Profesorul Ionescu ne-a dat multă temă pentru vacanță.
- De frică nu a știut să răspundă la nicio întrebare.
- Visul lui Ianis este să ajungă celebru.
- Ei au nelămuriri asupra exercițiului.
- Gratie profesorului a aplicat la o universitate renumită.
- Copii au realizat proiectul conform cu indicațiile primite.

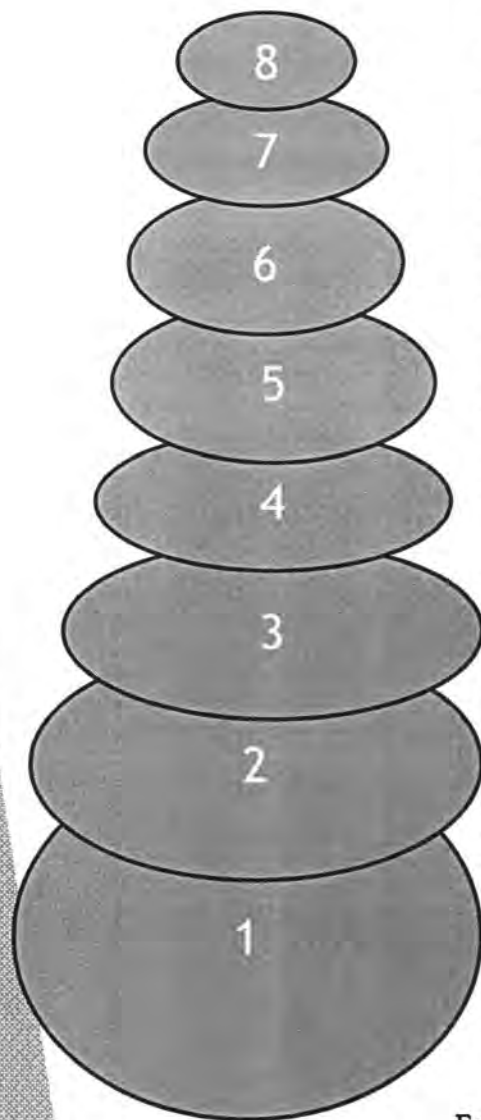
3. Construiește enunțuri în care substantivele următoare să îndeplinească pe rând funcția sintactică de subiect, respectiv de nume predicativ în N: lună, pom, stele.

4. Cazul și funcția sintactică a substantivului subliniat în enunțul: "Băiețelul a mângâiat mainile bătrânului." sunt :

- genitiv, atribut substantival genitival;
- dativ, c.indirect;
- genitiv, c.indirect

Băiețelul a mângâiat mainile bătrânului.

Castelul (9 pietre) Grupa III

1. Substantivul subliniat din enunțul : *Am dat la oamenii afectați de inundații mai multe alimente.*, este în cazul..... și îndeplinește funcția sintactică de.....

2. În enunțul:” *Lung e drumul Gorjului ,dar mai lung g al dorului”*, cuvântul subliniat are valoare gramaticală de.....

3. Completează spațiile cu funcția sintactică a substantivului subliniat, respectiv cu adjunctul acestuia:

a. Tezele unor copii sunt de 10.

b. El locuiește pe strada cu platani.

c. Împăratul a dat vestea despre înșurătoare tuturor slujitorilor săi.

d. Muncitorii au venit să repare bateria de la baie.

e. De rușine a lăsat capul în pământ.

f. Localnicii și-au arătat frica în fața puhoaielor.

4. Cazul substantivului subliniat din propoziția: *Înainte de cină alergăm 30 de minute.*, este:

a) Nominativ

b) Genitiv

c) Acuzativ

5. În versurile: *La mijloc de codru des/Toate păsările ies*, structura subliniată este:

a. Substantiv în Ac +Substantiv în Ac. cu funcție de complement prepozițional;

b. Locuțiune prepozițională de Ac. + Substantiv cu funcție sintactică de complement circumstanțial de loc;

c. substantiv în Ac. + substantiv cu funcție sintactică de atribut substantival prepozițional.

11. În enunțul: *Sunt voinicii care au ucis balaurul.* substantivul subliniat este în cazul..... și are funcția sintactică de .....

6. Norează cu A (adevărat)/ F (fals):

a. Toate structurile date sunt locuțiuni substantivale: *bataie de cap*, *părere de rău*, *vrute și nevrute*.

b. În exemplele: *plin ochi*, *singur cuc*, *supărat foc*, cuvintele subliniate au valoare morfologică de substantive comune.

c. În versurile: „*De-a fi, draga, zefir dulce, / Care duce / Cu-al său murmur frunze, flori, / Aș fi frunză, aș fi floare*”(M.Eminescu), există patru substantive în N.

d. În propozițiile: *Mie îmi place mult literatura. Literatura este studiată obligatoriu în școală.*, substantivele subliniate au același caz și aceeași funcție sintactică.

7. Încerculește substantivele cu rol de centru și subliniază adjunctii acestora:

„*Dar ochii mari și minunați / Lucesc adânc himeric, / Ca două patimi fără sat / Și pline de-ntineric*” (M.Eminescu)

Felicitări! Ai ajuns la finalul jocului.